
Procesi globalizacije u 20. stoljeću

KSENIJA JURIŠIĆ¹

Sažetak

Jedan od pogleda na stanje svijeta s kraja drugog milenija može biti sublimiran u jednostavnom odgovoru: globalizacija. Njime je obuhvaćena vrlo brojna skupina raznovrsnih aktivnosti, što otežava stvaranje cjelovitog koncepta, pa čak i potpunijeg određenja termina globalizacija. To je još jedan dokaz više tvrdnji kako čovječanstvo danas prolazi kroz duboku i sveobuhvatnu transformaciju svojih životnih uvjeta u gotovo svim aspektima. Globalizacija nije stanje ili neki novi sustav koji bi u konačnosti trebao nadomjestiti postojeći međunarodni sustav, te se ona ne odnosi niti na vrijednosti niti na strukturu, već na slijed koji se događa u našim razmišljanjima i ponašanju. Globalizacijom završava vrijeme dominacije međunarodnog sustava temeljenog na državama kao isključivim nosiocima globalne snage i moći, jer on više nije dostatan okvir organiziranja političkog života na globalnom nivou.

Ključne riječi: globalizacija, 20. stoljeće

Suvremeni međunarodni politički odnosi vrlo su složeni, a zbivanja koja oni objedinjuju izuzetno međuzavisna. Imamo li na umu da danas na međunarodnoj pozornici djeluje tek nešto manje od dvije stotine država, nekoliko tisuća različitih međunarodnih organizacija, velik broj političkih pokreta i interesno organiziranih grupa te čitav niz vrlo utjecajnih pojedinaca od kojih svi imaju svoje interese, motive i vrijednosti, na temelju kojih djeluju i koje žele ostvariti i zaštititi, možemo barem djelomice shvatiti o kakvom kompleksu sudionika i odnosa se radi. Proliferacija država, koja je jedna od specifičnih obilježja međunarodne politike 20. stoljeća, istovremeno je bila popraćena izrastanjem velike i raznovrsne grupe nedržavnih subjekata međunarodnih zbivanja u kojoj se nalaze pojedinci i organizacije poput "... Usima bin Ladina, *Amnesty In-*

---

1 Mr. sc. Ksenija Jurišić asistent je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu predmet Međunarodni politički odnosi.

ternational do Međunarodnog suda pravde i Georga Sorosa — čiji broj se povećava, a moć raste”².

Osim heterogenosti njegovih dijelova, ono što nam dodatno otežava da u potpunosti shvatimo svijet i zbivanja u njemu je njegova stalna promjena. Premda posjeduje neka trajna obilježja, suvremeni globalni sustav je dinamičan i određen je neprestanim kretanjem. Svako doba u razvoju civilizacije, bilo je vrijeme promjena, no niti jedan trenutak u ljudskoj povijesti nije zahtijevao promišljanje o promjenama koje se odvijaju na svjetskoj pozornici i njihovom utjecaju na naše živote, kao što to zahtjeva ovaj sadašnji, jer ono što čini specifikum trenutka u kojem živimo je brzina promjena s kojima smo suočeni i koja nas onemogućava u našoj sposobnosti da promjene objasnimo, prihvatimo i prilagodimo im se.

Jedan od pogleda na stanje svijeta s kraja drugog tisućljeća može biti sublimiran u jednostavnom odgovoru: globalizacija. Ovaj izraz često se koristi u situacijama kada nismo u mogućnosti potpuno objasniti stvari ili pojave koje nam se čine drukčijima, a najčešće se odnosi na kretanje ljudi, roba, kapitala, usluga, ideja, vrijednosti koji su sve manje ograničeni na određen geografski prostor i uobičajeno djelovanje.³ Najveći dio ovih kretanja ostvaren je ponajprije zahvaljujući izuzetnom tehnološkom napretku, koji je sobom donio veliko smanjivanje troškova međunarodnog komuniciranja, razmjene informacija i putovanja.

Različiti promatrači koriste izraz globalizacija u različitim prigodama, jer je njime obuhvaćena vrlo brojna skupina raznovrsnih aktivnosti, što otežava stvaranje cjelovitog koncepta, pa čak i potpunijeg određenja termina globalizacija. To je posebno vidljivo u poistovjećivanju izraza globalizacija s ostalim izrazima koji se upotrebljavaju u određivanju stanja suvremenog svijeta koji je u mnogo čemu potpuno različit u odnosu na prošlost. Među onima koji se najčešće koriste možemo nabrojati izraze poput: svjetsko društvo, svjetski sustav, međuzavisnost, tendencije centralizacije, integracija, globalizam, globalitet, univerzalizam, internacionalizam i čitav niz drugih njima sličnih. Premda se svi ovi izrazi vrte oko iste ili sličnih dimenzija, postoje određene sadržajne razlike među njima. No, ova zbrka oko pojmova samo je još jedan dokaz više tvrdnji

2 Haas, Richard N., "What to Do With American Primacy", *Foreign Affairs*, Vol. 78, No.5, September/October 1999., str. 38.

3 O brzini i neupitnim promjenama karaktera svjetskih zbivanja čija istraživanja su dovela do određenih kontroverznih mišljenja i stavova među teoretičarima međunarodnih odnosa između ostalog vidi: James N. Rosenau, *Along the Domestic-Foreign Frontier*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997. i Harvey Starr, *Anarchy, Order, and Integration: How to Manage Interdependence*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1997.

kako čovječanstvo danas prolazi kroz duboku i sveobuhvatnu transformaciju svojih životnih uvjeta u gotovo svim aspektima.

Globalizacija nije isto što i globalizam, koji označava aspiracije prema stanju u kojem će svi ljudi svijeta dijeliti iste vrijednosti kao "građani, potrošači ili proizvođači zainteresirani za kolektivnu akciju kojom bi rješavali zajedničke probleme". Globalizaciju, također, moramo razlikovati od univerzalizma koji se "... odnosi na one vrijednosti koje su svojstvene cjelokupnom čovječanstvu, bez obzira na vrijeme ili mjesto".⁴ Globalizaciju trebamo razlikovati od fenomena međuzavisnosti ili interdependencije do koje je došlo uslijed tehnološke, prometne i ostale povezanosti svijeta, kojom niti pojedinac niti država u kojoj on živi ne mogu samostalno postojati i izdvojeno djelovati.

Globalizaciju nikako ne treba poistovjetiti s integracijom svijeta u jedinstvenu cjelinu, jer su za to tek postavljeni okviri, a put do "globalnog građanskog društva"⁵ zahtjevan je i dugotrajan proces. Novoizrasli tip globalnog građanina je "...pragmatičan, odrastao bez popratnog osjećaja one vrste regionalne ili globalne solidarnosti koju povezujemo s osjećajem zajedništva. Ova nova globalna orijentacija najvećim dijelom odražava hladnokrvnu, praktičnu kalkulaciju interesa, poduprtu sposobnošću... kapitalizma da osvijetli urbani krajolik širom svijeta McDonaldsovim lukovima, svjetski rasprostranjenom kontinentalnom kuhinjom, lancima hotela s pet zvjezdica, prodavaonicama Benettona, istovrsnim kodovima dnevnih i svečanih haljina, globalnog pristupa Internetu,...CNN-a i Sky-News i sposobnosti da te razumiju i da se zabaviš na engleskom jeziku..."

Globalizacija nije stanje ili neki novi sustav koji bi konačno trebao nadomjestiti postojeći međunarodni sustav, te se ona ne odnosi niti na vrijednosti niti na strukturu, već na slijed koji se događa u našim razmišljanjima i ponašanju. Globalizacija je proces kojim "...pojmovi mijenjaju značenje, pa čak i poznati odnosi – svoj smisao" najavljujući "promjenu postojeće strukture povezivanja", kada se više "neće raspravljati o uklanjanju razlika unutar općeprihvaćenih okvira, već o vrijednosti samih okvira"⁶. Globalizacija je jedinstveni razvoj koji se širi u različitim smjerovima preko nacionalnih granica i sposobna je doprijeti do svih zajednica bez obzira na geografski prostor, a nastaje u trenutku kada različiti ljudi i organizacije pokušavaju ostvariti svoje svakodnevne ciljeve

4 Rosenau, James N., "The Complexities and Contradictions of Globalization", *Current History*, November 1997, Vol. 96, No. 613, str. 361.

5 Vidi: Falk, Richard, *On Human Governance: Toward a New Global Politics*, The Pennsylvania State University Press, University Park, 1995.

6 Kissinger, Henry A., *Obnovljeni svijet: Metternich, Castlereagh i problemi mira 1812–1822.*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1976., str. 10.

i jasno određene zadatke. Premda je konačne posljedice globalizacije iz sadašnje perspektive teško u potpunosti predvidjeti, već sada je jasno da su među najvažnijima "prevladavanje postojećih granica među državama, opadanje suvereniteta država-nacija i nastanak globalnih i nad-nacionalnih asocijacija koje preuzimaju regulativne i druge funkcije u svjetskoj ekonomiji i društvu"⁷.

Ako pođemo od promjene ustaljenog načina života i njegovih normi kao jedne od osnovnih karakteristika svijeta u kojemu živimo, onda globalizaciju, između ostalog, možemo shvatiti kao proces mijenjanja interesa i brige čovječanstva spram teritorijalnosti i tradicionalnog uređenja sustava država. Globalizacijom završava vrijeme dominacije međunarodnog sustava utemeljenog na državama kao isključivim nosiocima globalne snage i moći, jer on više nije samodovoljan okvir organiziranja političkog života na globalnom nivou. Nesumnjivo je da su države i dalje najvažniji subjekti zbivanja na međunarodnoj pozornici, posebno na vojnom planu gdje je nedodirljiva njihova uloga vrhovnog posjednika najmodernijeg naoružanja, a time i osnovnih sudionika sukoba i ratova u svijetu, čime je, istovremeno, gotovo nemoguće osporiti tvrdnju kako one više nisu u stanju kontrolirati globalne političke procese. Novo udruživanje snaga iskristalizirano spontanom povezivanjem razvoja na tržišnom, tehnološkom, ideološkom, kulturološkom i mnogim drugim područjima djelovanja, značajno smanjuje vrijednost pojma teritorijalnog suvereniteta "u nizu pitanja na tako ozbiljan način da je potkopana sposobnost država da upravljaju i štite unutrašnji život društva, a ne-državni akteri prisvajaju sve značajniju proporciju moći i utjecaja u oblikovanju svjetskog poretka"⁸.

Izvore globalizacije, ali i dokaze njezinog postojanja možemo pronaći u svim, ekonomskim, političkim, tehnološkim, psihološkim, socijalnim i drugim zbivanjima i razvojem koji potiču širenje interesa i običaja preko ustaljenih teritorijalnih granica. Povijest čovječanstva bilježi manji broj zbivanja, pojava ili organizacija koje su planetarne, a globalizacija nosi sa sobom čitav niz fenomena koji nastoje biti planetarni u svom dometu.⁹ Stoga, ona ruši ustaljen koncept teritorijalnosti, lomi granice i identitet sa teritorijem premještajući važne aktivnosti i interese izvan državnih ili nacionalnih granica koje su dugo vremena služile kao temeljni okviri ekonomskog, političkog i socijalnog života.

7 Puljiz, Vlado, *Globalizacija i socijalna država*, Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1998., str. 11.

8 Falk, Richard, "State of siege: will globalization win out?", *International Affairs*, Vol. 73., No. 1., Summer 1997., str. 125.

9 Među najvažnije možemo ovdje navesti primjere globalnih organizacija, globalnog banкарства i globalnih financija, globalnih telekomunikacija, globalnih elektronskih masmedija, globalne kompjutorske mreže, mogućnosti globalne kupovine i sl.

Globalizacija je spektar različitih snaga koje djeluju na različite načine i kroz različite kanale stvarajući jedinstven dugoročan proces koji ima posljedice u svim ljudskim aktivnostima, od ekonomskih i političkih do socijalnih i kulturnih. U političkom smislu globalizacija olakšava širenje autoriteta¹⁰, politike i interesa preko postojećih socijalno stvorenih teritorijalnih granica. U ekonomskom smislu, globalizacija označava ekspanziju proizvodnje, trgovine i investicija izvan njihovih početnih izvora država¹¹. Otvaranjem državnih granica sve većim smanjivanjem i ukidanjem mnogobrojnih državnih barijera, došlo je do razvoja međunarodne proizvodnje, međunarodnog tržišta kapitala i trgovine kojima je danas moguće proizvodnju organizirati nezavisno od geografske lokacije, u proizvodnim postrojenjima smještenim na raznim stranama svijeta, koristeći resurse odasvuda, a konačne proizvode plasirati na kontinentima udaljena različita tržišta.

U socijalnom i kulturnom smislu globalizacija nastoji djelovati u širenju ideja, normi i običaja izvan okruženja u kojem su nastali¹², prvenstveno korištenjem svih oblika komunikacija od zračnog prometa, mobilnih telefona, kompjutorskih mreža, radija i televizije, kojima pojedinci bez obzira na mjesto svoga stanovanja, gotovo trenutno mogu stupiti u kontakt s drugima, poništavajući udaljenost i državne granice koje između njih postoje. Globalizacija nadilazi državne granice pojavama i fenomenima "koji se istovremeno protežu preko široko rasprostranjenih mjesta i gotovo trenutno se mogu kretati između mjesta koja se nalaze bilo gdje na zemlji. U tim okolnostima teritorijalna udaljenost i teritorijalne granice imaju ograničeno značenje: globus je na sebi svojstven način postao jedinstveno 'mjesto'".¹³ Mnogi autori smatraju kako je upravo ovaj dio — usvajanje zajedničkih prakse i standarda najvažniji dio procesa globalizacije, kojim ona postaje karakterističan razvoj suvremenog svijeta.

Danas, na kraju 20. stoljeća, uslijed promjena koje su se dogodile u proteklih pedesetak godina, dobrobit svakog pojedinca, muškarca ili žene

10 "...neuspjeh država da riješe postojeće probleme doveli su do smanjivanja njezinih sposobnosti i gubitka legitimnosti, iz čega slijedi da će predodžba o tome kako ljudi moraju imati 'najvišu lojalnost' također nestati i otvoriti prostor za razvoj višekratne lojalnosti i poimanja da lokalna, nacionalna i transnacionalna pripadnost ne moraju biti međusobno isključive". Rosenau, James N., "The Complexities and Contradictions of Globalization", op.cit., str. 364.

11 O ekonomskim aspektima globalizacije između ostalog vidi: Richard Rosecrance, "The Rise of the Virtual State", *Foreign Affairs*, Volume 75, No. 4, 45–61, Susan Strange, "The Erosion of the State", *Current History*, November, 1997, Vol. 96, No. 613, str. 365–369.

12 Vidi detaljnije: James N. Rosenau, "The Complexities and Contradictions of Globalization", ... op.cit., str. 362.

13 Scholte, Jan Aart, "Global capitalism and the state", *International Affairs*, Vol. 73, No. 3, July 1997., str. 431.

ne ovisi više, prvenstveno i isključivo od akcija poduzetih od strane vladajućih političkih tijela i organa države u kojoj žive. U velikom broju slučajeva, njihova budućnost ovisi o akcijama koje se pokreću daleko izvan nacionalnih granica, od strane drugih vlada ili odluka međunarodnih tijela. Ova zavisnost o odlukama donesenim izvan okvira nacionalnih granica utječe kako na najrazvijenije i najbogatije, tako i nerazvijene i najsiromašnije zemlje svijeta bez obzira na njihovu geografsku lokaciju.¹⁴

Smanjivanje ozonskog omotača, klimatske promjene uslijed globalnog zagrijavanja, uništavanje šuma i površina pod šumama, nestajanje nekih životinjskih vrsta, sve veće širenje pustinja i nestanak plodnog tla te zagađivanje svjetskih zajedničkih dobara i izvora poput oceana, atmosfere ili Antartika samo su dio problema s područja ekologije koja najbolje mogu ilustrirati gotovo sudbinsku povezanost svih dijelova svijeta i njegovog stanovništva. Zagađivanje okoliša uslijed tehnološkog napretka i ljudskog djelovanja nije novost, ali u prijašnjim vremenskim razdobljima ekološke probleme bilo je moguće lokalizirati, a time i lakše riješiti. U posljednjoj četvrtini ovog stoljeća oni su prerasli nacionalne granice pojedinih država i postali međunarodni, te stoga i dosezi prijedloga njihovog rješavanja također moraju biti međunarodni.

Izrastanje jedinstvene, čvrsto isprepletene i povezane međunarodne ekonomije, danas znači da vlade pojedinih država više nisu one posljednje razine s kojih se odlučuje o nacionalnom ekonomskom razvoju. Pored interesa za stanje vlastite ekonomije suvremeni gospodarstvenici znatnu pažnju poklanjaju promatranju i analiziranju kretanja i procese na planu međunarodne ekonomije. Na području gospodarstva globalizacija znači "opskrbu proizvodima visoke vrijednosti i uslugama sa svih strana svijeta koji su stvoreni talentima mnogih država za tržišta širom globusa"¹⁵, premda svaka međunarodna, multinacionalna ili transnacionalna korporacija ili kompanija nije nužno i globalna.¹⁶

14 O mogućim posljedicama globalizacije na Sjedinjene Američke Države između ostalog vidi: Tonelson, Alan, "Globalization: The Great American Non-Debate", *Current History*, November 1997, Vol. 96, No. 613, str. 353-359.

15 Subhash, Jan and Piotr Chelminski, "Beyond Buzzwords – defining 'globalization'", *The Christian Science Monitor*, August 27– September 2, 1999., str. 9.

16 Američki znanstvenici Jain Subhash i Piotr Chelminski izradili su cjelovitu studiju istražujući 100 najvećih multinacionalnih kompanija, kojom su pokazali da manje od pola tih korporacija mogu biti definirane kao globalne. Pri tome su se koristili "indeksom globalizacije" kojeg su temeljili na tri osnovna kriterija: prodajom izvan matične države, udjelom strane imovine i brojem različitih nacionalnosti uposlenika. Vidi: Ibid. str 9. Također vidi: Hirst, Paul, "The global economy – myths and realities", *International Affairs*, Vol. 73, No. 2., July 1997., str. 409-425.

Ekonomska isprepletenost interesa različitih država ostvarila je uvjete za novu vrstu takmičenja u kojoj se smanjuje utjecaj geopolitičkih i nacionalnih interesa u odnosima između vodećih država svijeta, koji su stoljećima bili uzrok oštrog sučeljavanja, neprijateljstva, pa i ratova proteklih nekoliko stoljeća. Ovdje možemo kao primjer navesti američko–japanske odnose, u kojima niti Sjedinjene Američke Države niti Japan nisu ništa manje ambiciozni glede mjesta svoje države u međunarodnim odnosima nego što je to bio slučaj 1941. godine, ali svoje međusobne kako one podudarne tako i suprotstavljene interese nastoje zaštititi i ostvariti mirnim sredstvima i instrumentima, ponajprije ekonomskim.¹⁷

Razvoj na području vojne tehnologije i proizvodnja sredstava razorne moći, kao i sposobnost njihova prenošenja na udaljenosti pola globusa u samo nekoliko minuta, doveli su svijet u poziciju da niti jedna država nije više u stanju samostalno zaštititi svoj prostor i osigurati neophodne uvjete za život svog stanovništvo. Svijet je postao jedinstven vojno–politički kompleks čiji su dijelovi međusobno isprepleteni. Vojne odluke donesene na nacionalnoj razini često puta su posve irelevantne, jer za stanovništvo pojedine države odluke donesene od strane drugih vlada ili grupe vlada mogu katkada imati daleko snažnije posljedice. Nesreća u nuklearnoj elektrani Černobil 1986. godine, potvrdila je već postojeća upozorenja kako u suvremenim uvjetima međunarodna, a ne nacionalna sigurnost treba postati glavnim predmetom rasprave i brige.

Mnoga druga pitanja koja su nekada bila u domeni nacionalne politike sve više prelaze u sferu interesa šire međunarodne zajednice. Borba protiv međunarodnog terorizma, prometa narkoticima, sprečavanje daljnjeg širenja AIDS–a i slično, mogu biti uspješno riješeni, samo i isključivo akcijama globalnih razmjera. Brojni gore navedeni različiti ekološki problemi, smanjivanje i eliminiranje gladi u svijetu, briga za izbjeglice i siromašne, samo su dio problema koji ne mogu biti riješeni djelovanjem bilo koje pojedinačne države, već samo zajedničkim naporima država. Na sve većem dijelu različitih područja ekonomskog, političkog, socijalnog života čovječanstva, tradicionalni ciljevi i interesi mogu biti postignuti i zaštićeni samo putem međunarodnih napora i akcija¹⁸, koje sobom nose sve izražajnije međunarodno–pravno reguliranje cjelokupnih odnosa na svjetskoj pozornici.

Pa ipak, državama, njihovim vladama i diplomatskim predstavnicima, pružanje odgovora na neka od ovih pitanja i traženje načina njihovog

---

17 Vidi: Pfaff, William, *The Wrath of Nations: Civilization and the Furies of Nationalism*, A Touchstone Book, New York, 1993., str. 30–31.

18 Vidi detaljnije: Luard, Evan, *The Globalization of Politics: The Changed Focus of Political Action in the Modern World*, New York University Press, New York, 1990, VI–XII.

rješavanja katkada može biti mukotrpnije od pregovaranja o pitanjima rata i mira, jer se početna premisa njihova rješavanja temelji na višem stupnju suradnje i spremnost prihvaćanja kompromisa. Stoga ona predstavljaju dodatan, neminovno ne i neposredno vidljiv, izazov konceptu nacionalnog suvereniteta. Poslijeratni razvoj svijeta obilježilo je sklapanje izuzetnog broja međunarodnih ugovora¹⁹, od kojih su svakako najvažniji oni o utemeljenju velikog broja međunarodnih organizacija, čiji je osnovni zadatak unapređenje suradnje i koordinacija djelovanja država na sveukupnom području njihova interesa od mira i sigurnosti, ekonomskog razvoja, trgovine, međunarodnih financija i bankarstva, rada, brige za zdravlje, prometa i komunikacija, pa do kulture i obrazovanja. Pa ipak, premda danas postoje važna područja međunarodnog djelovanja, poput na primjer ekonomskog, koja karakterizira značajan stupanj sporazumijevanja i suradnje, međunarodna konkurencija i sukobljavanje još uvijek prevladavaju.

Globalizacija je, bez obzira kako je promatrali ili definirali, odraz fenomena na kojeg znanstvenici upozoravaju već duže vrijeme, a to je da je nemoguće u potpunosti odvojiti međunarodnu od domaće politike. "Pravi izbor s kojim se suočavaju vlade nije kako se suprotstaviti globalizaciji, već kako njome upravljati...", jer globalizaciju možemo "...djelomično definirati putem izazova koje postavlja pred nacionalne države, ali su još uvijek države i vlade — putem prakse koju prihvaćaju, aranžmana kojima pristupaju i sigurnosne mreže koju stvaraju — one koje će odrediti da li ćemo iskoristiti ili protratiti mogućnosti ovog doba."²⁰

Procesi, pojave i pitanja koja čine samo središte međunarodne politike često nam se čine kontradiktornim, što možemo objasniti kako se s njima suočavamo na tradicionalan ili bolje rečeno konvencionalan način razmišljanja. Još od sredine 80-ih godina gotovo je nemoguće zanemariti dojam kako svijet prolazi kroz period fundamentalnih promjena. Prethodno utemeljeni načini i oblici odnosa trajno su poremećeni, a novi koji bi ih trebali zamijeniti, još uvijek nisu stvoreni ili u potpunosti izgrađeni. Neuspjeh da se prepoznaju najvažniji trendovi i promjene s kojima je čovječanstvo suočeno može ugroziti njegov opstanak, jer globalni problemi postaju sve brojniji, dalekosežniji i istovremeno teže rješivi. S druge strane, brojni američki znanstvenici, poput Hermana Kahna

---

19 U periodu od 1945. godine do 21. svibnja 1996. tajništvo Ujedinjenih naroda zaduženo za notifikaciju međunarodnih dokumenata, uknjižilo je 32.516 međunarodnih ugovora, sporazuma ili dogovora potpisanih od strane država članica organizacije Ujedinjenih naroda. Vidi: Lauterpacht, Eli, "Sovereignty - myth or reality?", *International Affairs*, Vol. 73., No. 1., January 1997., str. 142.

20 Haas, Richard N. and Robert E. Litan, "Globalization and Its Discontents: Navigating the Dangers of a Tangled World", *Foreign Affairs*, May/June 1998, str. 6.

ili Alvina Tofflera, koje se često naziva tehnološkim optimistima, smatraju kako je čovječanstvo oduvijek zahvaljujući svojim tehnološkim saznanjima pronalazilo pravi put, te da će i sadašnji problemi čovječanstva biti riješeni nekim novim, za sada još nedostupnim tehnološkim otkrićima i saznanjima.

Tradicionalni znanstveni pristupi istraživanju međunarodnih političkih odnosa, poput realističke teorije, naglašavali su sukobljavanje država u njihovoj potrazi za nacionalnom sigurnošću. Međutim, sve veća povezanost svijeta iz korijena je promijenila dnevni red svjetske politike, stvarajući potrebu za novim načinima i pristupima objašnjavanja promijenjene stvarnosti globalnih zbivanja. Pukotina između nasljeđa povijesti i političkih, ekonomskih i socijalnih zahtjeva suvremenog svijeta sve više se širi, a nama ostaje nadati se kako će nove generacije i naraštaji čovječanstva pronaći načine njezina premošćivanja.

Ksenija Jurišić

Globalisation Processes in the 20th Century

Summary

One of the views on the world at the end of the second millennium can be sublimated in a simple expression: globalisation. The term comprises a number of versatile activities, which complicates the establishment of the concept and its precise definition. This is yet another argument to the claim that mankind today undergoes an all-encompassing transformation of living conditions in almost every aspect. Globalisation is not a state or a new system that would ultimately replace the existing one. It does not relate to values or structure, but to the sequence of our thinking and behaviour. Globalisation ends an era of the domination of the international system based on states as agents of global power. This system has become an insufficient frame within which the political life on a global level can be organised.